

Nr 23.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillägg till 72 § lagen den 14 september 1944 (nr 705) om aktiebolag.

Genom en den 5 mars 1948 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 95, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

om tillägg till 72 § lagen den 14 september 1944 (nr 705) om aktiebolag.

Härigenom förordnas, att till 72 § lagen den 14 september 1944 om aktiebolag skall fogas ett nytt moment av följande lydelse.

3 mom. Konungen må medgiva bolag undantag, helt eller delvis, från bestämmelserna i 1 mom., om med hänsyn till arten av bolagets verksamhet och övriga omständigheter synnerliga skäl därtill föranleda.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

I fråga om de skäl som anförts till stöd för förslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

I den nya aktiebolagslagen, som trätt i kraft den 1 januari 1948, hava upptagits regler i syfte att verka för en skärpt konsolidering av aktiebolagen. Enligt 71 § skall årlig avsättning till reservfonden ske med minst tio procent av årsvinsten till dess fonden uppgår till tjugu procent -- enligt förut gällande aktiebolagslag tio procent — av aktiekapitalet eller det högre belopp som kan vara föreskrivet i bolagsordningen. Samma årliga avsättning till reservfonden eller en särskild skuldregleringsfond skall, även om reservfonden uppgår till nu angivet belopp, enligt 72 § 1 mom. fortsätta i bolag med relativt stark skuldsättning, nämligen i bolag där skulderna överstiga summan av aktiekapitalet, reservfonden och skuldregleringsfonden. För bolag med dylik skuldsättning gäller även den begränsningen i rätten att utdela

vinst, att utdelningen icke får överstiga fem procent av bolagets behållna förmögenhet, med mindre ett lika stort belopp som det vilket därutöver utdelas avsättes till reservfonden eller skuldregleringsfond. Motsvarighet till bestämmelserna i 72 § sänkades i 1910 års aktiebolagslag.

I en till chefen för handelsdepartementet den 7 februari 1948 inkommen skrivelse har *Svenska Penninglotteriet aktiebolag* hemställt att sådan ändring av aktiebolagslagen måtte vidtagas att bolaget kunde erhålla dispens från bestämmelserna i 72 §. *Aktiebolaget Tipstjänst* har i en den 23 i samma månad till nämnde departementschef inkommen skrivelse förklarat sig instämma i Penninglotteriets hemställan.

Föredragande departementschefen, statsrådet Zetterberg, har i propositionen redogjort för vissa under förarbetena till ifrågavarande lagrum gjorda uttalanden samt därefter anfört.

»Av den föregående redogörelsen framgår att det spörsmål, som väckts av Svenska Penninglotteriet aktiebolag och Aktiebolaget Tipstjänst, var föremål för beaktande redan i samband med tillkomsten av den nya aktiebolagslagen. De principer, varå lagens fonderingsregler vila, finner jag vara välgrundade och avvikelser från desamma bör icke ske utan mycket starka skäl. Aktiebolagens konsolidering är nämligen ej endast av betydelse för bolagen själva och för bolagsborgenärerna utan sett på längre sikt även ett väsentligt samhällsintresse.

Emellertid äro stadgandena om avsättning av medel till skuldregleringsfond av den natur att desamma genomförande stundom framstår som obehövt och mindre önskvärt. Detta har föranlett, att i speciallagstiftningen för hypoteksaktiebolag, järnvägsaktiebolag och aktiebolag som driva fondkommissionsrörelse upptagits bestämmelser varigenom dessa bolag beretts möjlighet att erhålla dispens från nämnda stadganden. För aktiebolag som avses i rusdrycksförsäljningsförordningen har i förordningen införts bestämmelser som helt utesluta tillämpningen av aktiebolagslagens föreskrifter om avsättning av vinstmedel i skuldregleringssyfte.

I detta sammanhang må framhållas att de s. k. systembolagen ha ett i förhållande till omslutningen ringa eget kapital. De häfta i skuld för avsevärda belopp till Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen. Systembolagens liksom restaurangbolagens struktur överensstämmer i viss mån med Svenska Penninglotteriet aktiebolag. I samtliga dessa bolag skola vinsterna till övervägande del tillkomma statsverket. Detsamma är förhållandet med Aktiebolaget Tipstjänst.

Aktiebolagslagens föreskrifter om avsättning av vinstmedel i skuldregleringssyfte ansluta sig till det för aktiebolagen regelmässigt föreliggande förhållandet att en rörelse drives på grundval av ett i bolaget arbetande kapital. Beträffande de nu ifrågavarande två bolagen är situationen annorlunda. Bolagens inkomster äro avsedda att successivt användas för betalning av skulderna. Härtill kommer att det allmänna beretts avgörande inflytande å bo-

lagen. Några risker för borgenärer eller aktieägare kunna ej sägas vara förhanden. Av dessa skäl skulle ett framtvingande av avsättning enligt bestämmelserna om skuldregleringsfond verka irrationellt.

På grund härav synes det mig påkallat att bereda möjlighet för Svenska Penninglotteriet aktiebolag och andra aktiebolag, som intaga en liknande ställning, att ernå befrielse från aktiebolagslagens föreskrifter om avsättning av medel i skuldregleringssyfte. En sådan regel torde höra givas en snäv innebörd. Hänsyn synes böra tagas främst till arten av bolagets verksamhet men även till det sätt varpå bolaget är uppbyggt. Givetvis måste vid prövning av frågan om dispens bör meddelas jämväl beaktas bolagsborgenärernas berättigade intresse av bolagets konsolidering.

I enlighet med det anförda har utarbetats förslag till tillägg till aktiebolagslagen 72 §, av innehåll att Kungl. Maj:t må medgiva aktiebolag undantag från bestämmelserna i paragrafens 1 mom., såframt med hänsyn till arten av bolagets verksamhet och övriga omständigheter synnerliga skäl därtill föranleda. Ett sådant undantag förutsättes kunna beviljas helt eller delvis. Sålunda torde anledning mestadels saknas att dispensera från de särskilda reglerna i 72 § 1 mom. andra stycket om viss vinstutdelningsbegränsning i bolag, vars skulder överstiga det bundna kapitalet.»

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

att förevarande proposition, nr 95, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 6 april 1948.

På första lagutskottets vägnar:

AXEL LINDQVIST.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Lindblom, Olofsson, Löthner, Lindgren, John Wiktor Jonsson och Ivar Nilzon;

från andra kammaren: herrar Lindqvist, Rylander, Berg, Lindberg, fru Gustafson, herrar Gustafsson i Lekåsa, Andersson i Möln dal och Antby.